

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Василенко Олександр Ігорович,
аспірант

Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

У статті розглянуто концептуальні підходи до підготовки майбутніх педагогів професійної освіти в умовах інтенсивної цифровізації та впровадження технологій штучного інтелекту. Здійснено аналіз ролі ШІ у модернізації змісту, форм і методів професійної підготовки, окреслено особливості формування готовності педагогів до його усвідомленого й етично виваженого застосування. Обґрунтовано необхідність створення цілісної моделі підготовки, що забезпечує системну інтеграцію інтелектуальних технологій в освітній процес і сприяє розвитку професійних та цифрових компетентностей майбутніх педагогів.

Ключові слова: штучний інтелект; професійна освіта; підготовка педагогів; цифрові компетентності; інтелектуальні технології; модель підготовки; цифрова трансформація освіти.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується інтенсивним переходом до цифрового освітнього середовища, що зумовлює потребу в оновленні підходів до професійної підготовки педагогів. Йдеться не лише про оволодіння цифровими засобами, але й про формування здатності до критичного, етичного та педагогічно обґрунтованого використання новітніх технологій. Важливого значення набуває інтеграція ресурсів штучного інтелекту, які дедалі активніше застосовуються в освітній діяльності, трансформуючи її змістові, організаційні та методичні засади.

Разом із тим виявляється суперечність між суспільним запитом на

педагогів, спроможних ефективно й усвідомлено використовувати інтелектуальні технології, та реальним станом їхньої професійної підготовки. Це загострює потребу в модернізації змісту, форм і методів професійної освіти відповідно до вимог цифрової трансформації та положень європейських рамок цифрової компетентності педагогів.

У науковому середовищі питання цифровізації освітніх систем, розвитку цифрових і інформаційно-комунікаційних компетентностей педагогів та методики застосування технологій штучного інтелекту розробляються доволі активно. Саме в цій площині значне місце займають праці О. Спіріна [1], у яких послідовно обґрунтовано важливість формування у педагогів цифрової та інформаційної культури, здатності працювати з інтелектуальними системами, а також створення педагогічних умов для розвитку їхньої професійної готовності до використання новітніх технологій. Дослідник окреслює штучний інтелект як важливий компонент професійної культури сучасного педагога та підкреслює необхідність інтеграції інтелектуальних технологій у зміст і методику навчання.

Утім, попри наявні наукові напрацювання у сфері цифрової трансформації освіти, аналіз літератури та освітньої практики засвідчує недостатню розробленість питання цілеспрямованої підготовки саме майбутніх педагогів професійної освіти до використання ресурсів штучного інтелекту. Такий стан справ визначає потребу в науковому обґрунтуванні й створенні цілісної моделі підготовки педагогів професійної освіти до застосування ШІ, здатної забезпечити системний розвиток їхніх професійних і цифрових компетентностей. Наукова логіка, закладена у працях О. Спіріна [2], слугує методологічним підґрунтям для формування такої моделі та окреслення її концептуальних засад.

Наукові дослідження О. Спіріна [3], присвячені проблемам цифрової компетентності педагогічних працівників, інтелектуалізації освітнього середовища та методиці використання інформаційно-комунікаційних технологій, вказують на те, що штучний інтелект має розглядатися як складова професійної культури сучасного педагога. У цих працях обґрунтовується

важливість формування системного розуміння інтелектуальних технологій, здатності інтегрувати їх у зміст і методику навчання, а також необхідність створення педагогічних умов, що сприяють розвитку цифрової й інформаційної грамотності. Таке бачення є методологічною основою для створення сучасної моделі підготовки майбутніх педагогів до використання ШІ.

Створення такої моделі є не лише логічним кроком розвитку професійної освіти, але й науково обґрунтованою необхідністю, оскільки дозволяє поєднати теоретичні засади, зміст, організаційні форми та технологічні інструменти у структуровану систему. Модель має забезпечити узгодженість між очікуваними результатами підготовки педагогів та вимогами, які ставить перед ними інтелектуалізоване освітнє середовище. Важливим її завданням є визначення структури AI-компетентності майбутнього педагога, окреслення змістових компонентів підготовки, опис оптимальних педагогічних стратегій та окреслення критеріїв оцінювання готовності студентів до роботи з інтелектуальними технологіями.

Необхідність моделювання процесу підготовки підтверджується сучасним станом практики, в якій використання ШІ відбувається фрагментарно та здебільшого інтуїтивно, без достатнього методичного супроводу. Впровадження цілісної моделі дасть змогу перейти від епізодичного застосування інтелектуальних інструментів до системного інноваційного підходу, що відповідає вимогам сучасної професійної освіти. Таке моделювання дозволяє врахувати закономірності розвитку професійної компетентності, визначити ефективні механізми інтеграції ШІ у професійні дисципліни та окреслити оптимальні організаційно-педагогічні умови, які забезпечують результативність навчального процесу.

Модель підготовки майбутніх педагогів до використання технологій ШІ має ґрунтуватися на принципах науковості, системності, професійної спрямованості, етичності та практичної значущості. Її реалізація передбачає поєднання теоретичного вивчення основ штучного інтелекту з практичними завданнями, інтеграцією студентів у інтелектуальне освітнє середовище,

використанням адаптивних і персоналізованих навчальних платформ, організацією рефлексивно-аналітичної діяльності. Таке комплексне бачення відповідає сучасним тенденціям розвитку професійної освіти і дозволяє формувати педагогів, здатних ефективно діяти в умовах інтелектуалізації освітнього простору.

Отже, підготовка майбутніх педагогів професійної освіти до використання технологій штучного інтелекту потребує концептуального обґрунтування та наукової структуризації, яка можлива лише за умови розроблення відповідної моделі. Її створення є ключовим завданням сучасної педагогічної науки, адже забезпечує системну інтеграцію ШІ в професійну підготовку, сприяє підвищенню якості освіти, формуванню інноваційної культури педагога та розвитку компетентностей, необхідних для успішної діяльності в цифровому суспільстві.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Олексюк В. П., Спірін О.М., Іванова С.М., Мінтій І. С., Вакалюк Т. А., Кільченко А.В Огляд досвіду використання штучного інтелекту для розвитку цифрової компетентності науково-педагогічних працівників. *Information Technologies in Education*. 2 (58). 2025 с. 146-158.
2. Олексюк В., Спірін О., Балик Н., Іванова С. Розвиток цифрової компетентності наукових та науково-педагогічних працівників засобами генеративного штучного інтелекту. *Освіта. Інноватика. Практика*. 13(8). 2025. С. 110-121. URL: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i8-015>.
3. Цифрова трансформація освіти: штучний інтелект у сучасному освітньому просторі : науково-аналітична доповідь / О.М. Спірін та ін. / за наук. ред. В. Г. Кременя. К.: ІЦО НАПН України, 2025. 100с.